

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE 19/2006 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av universitetslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 november 2006 en proposition med förslag till lag om ändring av universitetslagen (RP 256/2006 rd) till kulturutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (GrUU 44/2006 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Eerikki Nurmi, undervisningsministeriet
- rektor Matti Pursula, Finlands Universitetsrektors råd.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att universitetslagen ändras. Enligt förslaget ska universitetens ekonomiska autonomi ökas så att alla universitet ges möjlighet att ha egen egendom utanför statens budgetekonomi samt status som juridisk person i anslutning till detta. Av historiska skäl är det för närvarande endast Helsingfors universitet och

Åbo Akademi som har denna möjlighet. I fråga om annat än fondekonomin ska universiteten kvarstå som räkenskapsverk i statens budgetekonomi.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2007.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning anser utskottet att propositionen är behövlig och motiverad. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar.

Syftet med propositionen är att ge alla universitet jämlik rätt till egen egendom, som förvaltas

i universitetsfonder åtskilt från statens budgetekonomi. Fondmedlen kan användas för universitetets verksamhet och uppgifter. Egendomen i universitetsfonderna utgör närmast donations- och testamentsmedel från privata och sammanlutningar. I dagsläget förmedlas dessa donatio-

ner delvis till stödstiftelser som avses i stiftelse-lagen och som är oavhängiga av universiteten.

I motiveringen till propositionen konstateras att man sedan 1980-talet har godkänt att offentlig egendom i stor utsträckning förvaltas utanför budgetekonomin för att funktionerna i fråga ska skötas på ett ändamålsenligt sätt. Exempel på detta är bl.a. statens affärsverk samt funktionsut-läggning och bolagisering. Det är viktigt att även universiteten nu får ökad ekonomisk autonomi, som de länge önskat. Om de har egen egendom utanför statens budgetekonomi kan de mer flex-ibelt styra sin undervisnings- och forsknings-verksamhet enligt sina egna strategier och ut-veckla den samverkan som den tredje uppgiften förutsätter. Fondekonomin innebär också bättre möjligheter för universitetsledningen att agera. Ett av syftena med propositionen är att i och med detta främja de finländska universitetens kvali-tet och konkurrenskraft också internationellt.

Med hjälp av fondekonomin får universiteten också ett nytt redskap för att utveckla forsk-ningsbaserade innovationer och dra kommer-siell nytta av dem. Den har alltså också berö-ringspunkter med lagen om rätt till uppfinningar som görs vid högskolor. Denna lag, som träder i kraft den 1 januari 2007, syftar till att uppfin-ningar ska erkännas och nyttiggöras mer effek-tivt.

För att möjligheten till fondekonomi ska få betydande genomslag i praktiken, bör rätten till skatteavdrag för donationer samtidigt utvidgas. I sina tidigare ståndpunkter har utskottet påtalat att den övre gränsen för skattefriheten i fråga om donationer till universiteten inte har höjts (bl.a. KuUU 9/2005 rd — RP 119/2005 rd). Donatio-nerna har en stor betydelse för universiteten med tanke på finansieringen av forskning och utbild-ning, och de främjar också helt konkret växel-verkan mellan universiteten och det övriga sam-hället. Denna uppgift har också skrivits in i uni-versitetslagen. Utskottet har föreslagit att re-geringen vidtar åtgärder för att höja den övre gränsen för skattefrihet gällande donationer till universitet. Det vore också positivt för statseko-nomin, för i och med ett sådant incitament skul-le universiteten få nya finansiärer.

Universitetsfonderna kommer att vara en ny typ av juridisk person i lagstiftningen. För att de-ras ställning i beskattningen ska bli klarlagd bör det införas bestämmelser om den i skattelagstift-ningen. Riksdagen behandlar nu en separat pro-portion (FiUB 39/2006 rd — RP 266/2006 rd) om att ändra inkomstskattelagen så att universi-tetsfonderna definieras som i inkomstskattela-gen avsedda samfund. Om universitetsfonderna blir samfund som avses i inkomstskattelagen, är det deras faktiska verksamhet som bestämmer deras ställning i beskattningen, i likhet med an-dra samfund. Om verksamheten uppfyller krite-rierna för ett allmännyttigt samfund, avses fon-den i fråga vara skattskyldig endast för inkomst av näringsverksamhet och begränsat för in-komst av fastigheter. En universitetsfond som uppfyller kriterierna för ett allmännyttigt sam-fund behöver inte betala skatt för t.ex. räntor som influtit genom placeringar, dividender, hy-resinkomster från aktielägenheter och överlåtel-sevinster, förutsatt att inkomsterna inte hänför sig till näringsverksamhet. Ett allmännyttigt samfund är befriat från skatt också inom arvs-och gåvobeskattningen. Om universitetsfonden inte uppfyller kriterierna för ett allmännyttigt samfund är den skattskyldig för alla sina inkom-ster enligt en 26 procents skattesats.

I dagsläget är det inte klart hur universitetens donationsfonder ska behandlas i statens bokfö-ring efter reformen. Universiteten har föreslagit att den egendom som hittills donerats till dem och som ingår i statens budgetekonomi ska över-föras till universitetens fondekonomi. Då tjänar denna egendom som underlag för fondekono-min. Av propositionen framgår detta klart bara i fråga om Helsingfors universitet och Åbo Aka-demi. När det gäller de andra universiteten kon-stateras att undervisningsministeriet senare kommer att behandla frågan separat. Utskottet anser att de andra universiteten bör få samma ställning som Helsingfors universitet och Åbo Akademi i denna fråga.

Grundlagsutskottets utlåtande. Eftersom den egendom som avses i förslaget är strängt privat, är det enligt grundlagsutskottet inte fråga om att

inrätta en statlig fond enligt grundlagens 87 § om fonder utanför statsbudgeten. De föreslagna bestämmelserna om från statsekonomi avskild egendom som innehas av universitetsfonden som juridisk person medför heller inga problem när det gäller fullständighetsprincipen för statsbudgeten enligt 84 § 1 mom. i grundlagen. De föreslagna bestämmelserna befäster universitetens självstyrelse i enlighet med 123 § 1 mom. i grundlagen och främjar därför också indirekt vetenskapens och den högsta utbildningens frihet,

som är tryggad enligt 16 § 3 mom. i grundlagen (GrUU 30/2004 rd). Lagförslaget kan enligt grundlagsutskottet behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår kulturutskottet

att lagförslaget godkänns utan ändringar.

Helsingfors den 8 december 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kaarina Dromberg /saml
medl. Esko Ahonen /cent
Tuomo Hänninen /cent
Tatja Karvonen /cent
Rauno Kettunen /cent
Minna Lintonen /sd
Mikaela Nylander /sv

Kirsi Ojansuu /gröna
Seppo Särkiniemi /cent
Ilkka Taipale /sd
Marja Tiura /saml
Jutta Urpilainen /sd
Raija Vahasalo /saml
Unto Valpas /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.